

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาหน้าที่พลเมือง เป็นวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศึกษาซึ่งว่าด้วยข้อเท็จจริง สภาพการปัญหา และชนธรรม เนียมที่เกิดขึ้นในชุมชน ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์แต่ละคนกับสังคมมนุษย์ และว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกัน ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ขณะที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญรุดหน้า ไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบในสังคมกลับลดน้อยลง ปัญหาสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ความสำคัญของวิชาหน้าที่พลเมืองค่อย ปรากฏเด่นชัดขึ้นโดยลำดับ เพราะวิชาหน้าที่พลเมืองช่วยให้ประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่ ของตนตามกฎหมาย ปฏิบัติตนใญ่ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นสมาชิกของ สังคม ซึ่งจำต้องสร้างความเป็น "พลเมืองดี" ใหม่ซึ่งเกิดแก่คนทั้งที่ Hughes ระบุไว้ ดังต่อไปนี้

1. ต้องทราบความเป็นไปในโลกปัจจุบัน ไม่ว่าจะ เป็นภายในประเทศ หรือ ต่างประเทศ เพื่อจะไ้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน
2. ต้องมีทัศนคติอันดีต่อสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งคนทั่วไปด้วย และต้อง เรียนรูพฤติกรรม - กรรมของบุคคลอื่นควยว่า สิ่งใดดี หรือไม่ดี ฉลาดหรือไม่ฉลาดในสายตา ของผู้อื่นและตนเอง
3. ต้อง เรียนรู้วิธีปรับตนเองกับผู้อื่น ซึ่งแต่ละคนยอมแตกต่างกันไปไม่ว่าจะ เป็นแนวความคิดหรือความสนใจ การพยายามทำความเข้าใจหรือยอมรับ ความคิดเห็นของผู้อื่นนั้น เป็นวิธีการที่จะทำให้อยู่ร่วมกับ เขาเหล่านั้น ได้โดยสันติสุข
4. ต้องมีความชื่นชมและพอใจในรัฐบาลและการปกครองของประเทศ แม้ว่า แต่ละคนอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันในคานการ เมือง การปกครอง แต่ถาทุกคนเป็นพล เมืองดี ดำรงชีวิตอย่างฉลาดแล้ว ย่อมจะนำไปสู่ -

สภาพการณ์ที่น่าพึงพอใจไค้ดีกว่าวิธิอื่น

- 5. ต้องมีความเข้าใจในความสามารถและความสนใจของตนเอง พร้อมทั้งใช้ความสามารถนั้นประกอบการงานที่เหมาะสม และก่อประโยชน์แก่คนใหม่มากที่สุด เพื่อความมั่นคง ความสุขในชีวิต และจะสะท้อนถึงสังคมต่อไป¹

ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา Fenton ไค้ย้าถึงเรื่องนี้ว่า "ความเป็นพลเมืองไค้เป็นวัตถุประสงค์อันสำคัญของวิชาสังคมศึกษา... และโครงการสอนวิชาสังคม - ศึกษาที่จัดขึ้นต่างก็มุ่งพัฒนาไค้บุคคลมีความเป็นพลเมืองที่ทั้งสิน"² อย่างไรก็ตามประสบการณ์ในวิชาสังคมศึกษาที่จัดแก่วิธีเรียนนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีการกำหนด ไม่สามารถจำกัดขอบเขตตายตัวไค้ เพราะเป็น เรื่อง เกี่ยวกับมนุษยชาติที่มี การเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเนื่องจากวิชาที่พลเมืองมีลักษณะและวัตถุประสงค์โดยตรง ในการเตรียมคนไค้เป็นพลเมืองที่ อันประกอบควยคุณลักษณะนานปีการ ขอบข่ายของวิชาไค้จึงกว้างมาก นับตั้งแต่เรื่องราวเกี่ยวกับคน ครอบครัว สิ่งแวดล้อม... ขยายกว้างออกไปไค้โดยลำดับถึง เรื่องของรัฐบาล ประเทศชาติ และสังคมโลก เพื่อให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักใน ความสำคัญของตนเอง กระทั่งศึกษาธิการจึงไค้กำหนดไว้ในหลักสูตรประโยคมัธยม ศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 ในส่วนวิชาที่พลเมืองไค้ศึกษาใน เรื่องต่างๆ ไค้ดังต่อไปนี้

- 1. โครงสร้างของสังคมไทย ไค้แกหน่วยแห่งสังคม วัฒนธรรมในสังคมไทย

¹ Ray Osgood Hughes, Building Citizenship, (New York: Allyn and Bacon Inc., 1959), p. 4.

² Edwin Fenton, Teaching The New Social Studies in Secondary Schools, (New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), p. 63.

2. แนวโน้มของสังคมปัจจุบัน

3. พัฒนาการในทางสังคม

4. พัฒนาการในทาง เศรษฐกิจ

5. การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ

สถาบันที่สำคัญในสังคม มนุษย์สัมพันธ์

โคแก ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ อิทธิพลของ

อารยธรรมตะวันตกและเทคโนโลยี

โคแก พัฒนาการทางการศึกษา สาธารณสุข

สาธารณสุขโลกและการสังคมสงเคราะห์

ความสงบภายในและการป้องกันประเทศ

โคแก รายได้ของบุคคลและรายได้ประชาชาติ

การส่งเสริมผลผลิตและการลงทุน การตลาด

โคแก อำนาจอธิปไตย พระมหากษัตริย์

อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจ -

ตุลาการ ³

เนื่องจากขอบข่ายเนื้อหากว้างมาก และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งครูและนักเรียนย่อมต้องการการค้นคว้าประกอบความรู้อย่างมาก เพราะลำพังแค่มแบบเรียนนั้นมีเนื้อหาหนอยและรวบรัดเกินไป ยากแก่การทำความเข้าใจ ฉะนั้นวัสดุประกอบการสอนต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งพิมพ์และหนังสืออ่านประกอบทั่วไปจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหนังสืออ่านประกอบนั้นนับว่าเป็นแหล่งวิชาที่หาได้ง่าย และสะดวกในการไขมากกว่าสิ่งอื่นใด ในการนี้ ครูสอนวิชาหน้าที่พลเมืองจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนด แนะนำ และเลือกสรรหนังสืออ่านประกอบ เพื่อส่งเสริมบทเรียน แต่เท่าที่ปรากฏมาไม่กอบมีผู้ให้ความสนใจวิชานี้เท่าเทียมกับวิชาอื่นๆในหมวดสังคมศึกษาด้วยกัน เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือแม้กระทั่งศีลธรรมก็ตาม เนื้อหาวิชาที่ไคมาจากแบบเรียนเท่านั้น ทั้งครูและนักเรียนจึง

³ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5 - 6) พุทธศักราช 2503 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 18.

ไม่มีความเข้าใจเท่าที่ควร และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อนึ่ง การศึกษาในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นวิชาใดล้วนต้องการการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างมาก และการอ่านค้นคว้าจะเป็นสิ่งช่วยประกอบและส่งเสริมบทเรียนใดอย่างก็ Farrant โคลดลาว ถึงบทบาทของหนังสืออ่านประกอบว่า

"ถ้าครูใดอาจถึงหนังสือต่าง ๆ ที่สามารถใช้ประกอบการเรียนด้วยแล้ว ย่อมทำให้นักเรียนสนใจและรู้สึกสนุก กระจายใครจะอ่านประกอบบทเรียนใดก็ดีกว่านักเรียนที่ไม่มีผู้แนะนำหนังสือให้ ดังนั้นจึงถือเป็นที่สำคัญของครูในการกระตุ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือประกอบบทเรียนในหลายๆ โอกาส ไม่ว่าจะเป็นในเวลาหรือนอกเวลาเรียนก็ตาม" ⁴

ควย เหตุผลดังกล่าว ครูวิชาหน้าที่พลเมืองจึงควรทราบว่า มีหนังสือใบบางที่จะใช้ประกอบการสอนของตนและแนะนำแก่นักเรียน ในทำนองเดียวกัน บรรณาธิการของสมุดโรงเรียนก็ยิ่งจำเป็นต้องทราบว่า หองสมุดควรจะมีหนังสือใบบางไว้ เป็นหนังสืออ่านประกอบวิชานี้ เพราะบรรณาธิการจะต้องช่วยเหลือ อ่านวยประโยชน์และให้ความสะดวกแก่ทั้งครูและนักเรียน ด้วยการจัดเตรียมหนังสือค้นคว้าที่มีประโยชน์ให้ แต่ทั้งนี้หมายความว่า ทั้งบรรณาธิการ ครู และนักเรียนก็ควรจะสามารถพิจารณาใดควยว่า หนังสือเล่มใ้มีคุณค่าควรแก่การเชื่อถือเพียงไร มีขอบกพรองส่วนใบบาง เพื่อจะได้เลือกใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างถูกต้อง เต็มที่

การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกหนังสืออ่านประกอบที่ดี ซึ่งได้ศึกษา ค้นคว้า และประมวลมาจากงานวิจัยและหนังสือต่าง ๆ หลายเล่ม ทั้งนี้เพ่งเล็งประโยชน์ตามความต้องการของหลักสูตร เป็นสำคัญ

⁴ J.S. Farrant, Principles and Practice of Education, (London: Group Limited, 1970), p. 134.

การวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองนั้น ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อนเลยไม่ว่าระดับใด แม้กระทั่งหนังสืออ่านประกอบวิชาอื่นในหมวดสังคมศึกษาก็ยังไม่มี การวิจัยเช่นกัน การที่ผู้วิจัยเลือกวิชาหน้าที่พลเมืองก็เพราะตระหนักในความสำคัญตั้งที่กล่าวแล้ว อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงในขอบข่ายวิชาหน้าที่พลเมืองอยู่หลายฉบับ ซึ่งเชื่อว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเช่นเดียวกันดังนี้

พ.ศ. 2508 จิตรบุญรวม เฒ่าวัฒนา ได้วิจัยเรื่อง "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่มีในการสอนสายสามัญ ปรากฏผลโดยนักเรียนระบุว่า วิชาสังคมศึกษาไม่น่าสนใจและมีประโยชน์น้อยที่สุดในบรรดาวิชาที่ฟัง ส่วนในด้านการสอนนั้นไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากโรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนน้อย และไม่ทันสมัย มีหนังสือสำหรับคนความเคยไป ไม่มีห้องและชุมนุมสังคมศึกษาให้จัดกิจกรรม แล้วผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ปรับปรุงการสอน โดยรวมมือกับหลายฝ่าย คุรทองปรับปรุงบุคลิกภาพและวิธีการสอนให้ดีขึ้น หมั่นหาความรู้เสมอ และโรงเรียนของช่วยจัดบริการทางสำหรับครู เช่น จัดทำหรือจัดหาหนังสือสำหรับศึกษาค้นคว้า รวมทั้งอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ⁵

ในปี พ.ศ. 2510 ศิริมา พอลา ได้ทำการสำรวจ "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง" เพื่อทราบความคิดเห็นและปัญหาในการเรียนวิชานี้ ปรากฏผลว่า นักเรียนมีทัศนคติไม่ค่อยวิชาหน้าที่ -

⁵ จิตรบุญรวม เฒ่าวัฒนา, "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508) (อัครสำเนา).

พลเมือง สาเหตุเนื่องมาจาก 1). แบบเรียนไม่น่าสนใจ มีภาพประกอบน้อย รูปเล่มไม่น่าอ่าน และ 2). การสอนของครูไม่ช่วยให้เด็กเรียนเข้าใจ เนื้อหาเท่าที่ควร ⁶

ในปีเดียวกัน พาที แสงกิจ ศึกษาคำการวิจัยเรื่อง "การปรับปรุง เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพื่อศึกษาปัญหาและสภาพการ เรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยสรุปไ้ว่า ปัญหาอย่างหนึ่งคือนักเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ โรงเรียนยังขาดอุปกรณ์การสอนมาก ถึงแม้ว่าโรงเรียนต่างๆจะมีห้องสมุด แต่ขาดหนังสือที่จะใช้กันกว่าอีกมาก ในส่วนหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษานั้นยังจะต้องปรับปรุงด้าน เนื้อหาและคุณภาพ ทั้งครูและนักเรียนล้วนมีความเห็นว่า หลักสูตรและ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาไม่สอดคล้องกับ เวลา กล่าวคือ เวลาเรียนของวิชานี้น้อยเกินไป ⁷

และในปีเดียวกันนี้ สุชาติ โศภิตจรัส ก็ทำการวิจัยทำนองเดียวกันคือ ศึกษารวจ "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งครูและนักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา แต่การสอนยังมีประสิทธิภาพต่ำซึ่งสาเหตุประการหนึ่ง เป็นเพราะ ขาดแคลนอุปกรณ์

⁶ ศิริมา พอกา, "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร ที่มีต่อวิชาหน้าที่พลเมือง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510) (อักษำเนา).

⁷ พาที แสงกิจ, "การปรับปรุง เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510) (อักษำเนา).

การสอน รวมทั้งหนังสืออ่านประกอบในห้องสมุดมีน้อย แบบเรียนไม่เหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและสภาพหนังสือ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่า ครูจำเป็นต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา ฝ่ายบริหารควรอบรมครูให้มีความรู้ที่ถูกต้อง ปรับปรุงแหล่งวัสดุความรู้ อุปกรณ์การสอน แบบเรียน และการวัดผลเพื่อให้ประสิทธิภาพในการสอนยิ่งขึ้น⁸

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 วรรณา วงษ์วานิช โคทํการศึกษาศึกษา "ความคิดเห็นของครูสังคมนตรีศึกษา เกี่ยวกับแบบเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี" เพื่อทราบความคิดเห็นในการใช้แบบเรียน การเลือกแบบเรียนของครู ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนของกรมวิชาการ เป็นหลักโดยใช้แบบเรียนของเอกชนประกอบ ส่วนลักษณะของหนังสือแบบเรียนที่ครูต้องการนั้น ควรจะมีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่มอย่างดี เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชา นอกจากนี้แบบเรียนน่าจะโดยแนะนำหนังสืออุเทศและกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งแทรกความรู้และข้อเท็จจริงใหม่ๆไว้ด้วย เฉพาะแบบเรียนหน้าพิล เมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 3 เล่มนั้น เห็นว่าไม่ได้นำเนื้อหาใหม่มาเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือชักนำให้อยากหาความรู้เพิ่มเติมจากที่อื่น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาได้เท่าที่ควร⁹

และในปีเดียวกันนี้เอง คุณดี ยันต์เจริญ โคทํการวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะ

⁸สุปราณี โภครจรัส, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมนตรีศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510) (อักษราเนา).

⁹วรรณา วงษ์วานิช, "ความคิดเห็นของครูสังคมนตรีศึกษา เกี่ยวกับแบบเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514) (อักษราเนา).

และคุณภาพของแบบ เรียนวิชาหน้าที่พล เมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" ปรากฏผลการวิจัยว่า แบบเรียนหน้าที่พล เมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ แต่ทั้งนี้ควรปรับปรุงการไขกระคาย ตัวพิมพ์ เพิ่มภาพประกอบ แก้ไขคำผิดและปรับปรุงการเขียนเล่มใหญ่ ทังครูและนักเรียนนิยมแบบเรียนที่มีเนื้อหาละเอียดและอ่านได้ใจความดีพร้อมนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดงบประมาณเพื่อซื้อหนังสือ เขาทองสมุกไทร และนักเรียนไทรคนกว่าประกอบ เป็นการส่งเสริมเนื้อหาในแบบเรียน ประเด็นนี้ลำพังแต่ครูเท่านั้นที่ซื้อหนังสืออ่านประกอบในการเตรียมการสอน แลวนำมาถ่ายทอดแก่นักเรียน การเลือกหนังสือขึ้นอยู่กับครูและหัวหน้าสายวิชา ซึ่งก็มักจะเลือกตามที่กระทรวงกำหนดให้ ผลการค้นคว้าตำราอื่น ๆ สามารถแก้ปัญหาในการสอนของครูได้มาก นอกจากนี้ครูสอนและหัวหน้าสายวิชาควรทราวลักษณะการเลือกหนังสืออ่านประกอบ รวมทั้งแหล่งวิชาในการค้นคว้าด้วย¹⁰

ในปี พ.ศ. 2515 วาณี ฐาปนวงศ์สามติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนคร" เพื่อสำรวจหนังสือประกอบการเรียนการสอนในแต่ละหมวดวิชา ในแง่จำนวน การไข และความสอดคล้องกับหลักสูตร ผลการวิจัยปรากฏว่า เฉลี่ยแล้วมีหนังสือที่ไขประกอบการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ นอบบ้าง เพียงร้อยละ 12.89 ของจำนวนหนังสือทั้งหมดในห้องสมุด จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการไขหนังสืออ่านประกอบ และผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าบรรดาศึกษาควรพิจารณาความเหมาะสมในการจัดซื้อหนังสือตามความต้องการ และความเหมาะสมในแต่ละหมวดวิชา รวมทั้งให้บริการจัดหนังสืออ่านประกอบแก่ครู - นักเรียนอย่าง -

¹⁰ วาณี ยันต์เจริญ, "การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียน วิชาหน้าที่ - พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514) (อัคราเนา).

อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ด้วยกันครูผู้สอนควรร่วมมือกับบรรดาศาสนิกในการพิจารณาจัดซื้อหนังสือประกอบแต่ละหมวดให้โคประโยชน์คุณค่า และจัดกิจกรรมให้นักเรียนโคเขาโคของสมุดและรู้จักคนควาเพิ่มเติม 11

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ขอเป็นแนวทางโคมีดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 Olcott โคศึกษาการสอนเกี่ยวกับรัฐบาลท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยม (ชั้น 7 - 12) ของรัฐบาล ใน 3 ตำบลของรัฐนิวยอร์กโคการสัมภาษณ์ครูสรุปผลการวิจัยโควา ครูเกือบทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 106 คนจาก 26 โรงเรียนยังเตรียมการสอนและรวบรวมเนื้อหาโคไม่พร้อม การสอนเรื่องรัฐบาลท้องถิ่นนั้นอาศัยแบบเรียนเป็นหลักและเป็นคู่มือสอน นอกจากนี้ครูทุกคนมีอุปกรณ์การสอนและมีเสรีภาพในการสอน ผู้วิจัยโคให้ขอเสนอแนะโคประเด็นหนึ่งว่า ควรวางหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองโคเดียด มีคู่มือการสอน ประมวลการสอนแก่ครู และควรมีกิจกรรมเสนอแนะรวมทั้งรายชื่อบรรณานุกรมโคไวโคหนึ่ง ควรจัดอบรมและนิเทศแก่ครู เรื่องรัฐบาลท้องถิ่นควย 12

ต่อมาในปี ค.ศ. 1960 Ducat โคศึกษาการใช้ของสมุดของครู - นักเรียนในโรงเรียนมัธยม 3 แห่งในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยสรุปโควา ครูส่วนใหญ่ยังคงสอนโคโดยยึดแบบเรียนเป็นหลัก การให้การบ้านนักเรียนไม่มีลักษณะชักชวนโคเขาโคไปโคของสมุด จึง

11 วาตี ฐาปนวงศ์สานติ, "การสำรวจหนังสือในของสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2515) (อค์สำเนา).

12 William Vernon Olcott, "The Teaching of Local Government in the Public Secondary Schools (Grade 7-12) of Three Upstate New York Countries" Dissertation Abstracts, Vol. 19 No. 10 (December, 1958), p. 1307.

มีนักเรียนจำนวนมากที่เขาไปไขบอยๆ ซึ่งสาเหตุสำคัญคือ หองสมุดไม่ใคร่อำนวยความสะดวกสบาย และไม่มีหนังสือที่นักเรียนต้องการใช้ การวิจัยยังพบว่านักเรียน 1 ใน 5 ที่ไปใช้หองสมุดประชาชนแทน¹³

ในปี ค.ศ. 1961 Bidna ได้ทำการศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสามารถทางวิชาการสูง ในแง่ของการดำเนินงานในปัจจุบัน และการส่งเสริมสนับสนุนโปรแกรมนั้นผลปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากจะแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ มีการจัดชั้นเรียนพิเศษนอกเหนือจากการปรับปรุงชั้นเรียนเดิมให้ดีขึ้น และมีโปรแกรมพิเศษในภาคฤดูร้อน จัดตั้งชมรมและมีวิชาเลือกเป็นพิเศษให้ การสอนในโปรแกรมพิเศษนี้จะเน้นหนักด้านความพยายามของนักเรียน โดยให้อ่านเพิ่มเติม ศึกษา วิจัยด้วยตนเองในหองสมุด โปรแกรมพิเศษนี้มีผลให้การเรียนมีมาตรฐานดีขึ้น และนักเรียนก็มีความพยายามเพิ่มมากขึ้น¹⁴

ต่อมาในปี ค.ศ. 1967 Mullen ได้สำรวจปัญหาและภาวะที่มีผลต่อการใช้หองสมุดเพื่อการสอนในรัฐมิสซิวรี ผลของการศึกษาปัญหานี้สรุปได้ว่า ทั้งครู บรรณาธิการ และครูใหญ่ เห็นพ้องต้องกันว่าหองสมุดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน และมีครูเพียงส่วนน้อยที่ไม่ได้สนับสนุนงานของหองสมุด ส่วนขอบกพร่องที่ปรากฏก็คือ ครูไม่ได้ออกแผนการเรียนการสอนร่วมกับบรรณาธิการ ดังนั้นงานที่ครูมอบหมายแก่นักเรียนส่วน

¹³ Mary Peter Claver Ducat, "Students and Faculty Use of the Library in Three Secondary Schools" Dissertation Abstracts, Vol. 21 No. 4 (October, 1960), pp. 909-910.

¹⁴ David Bernard Bidna, "Social Studies Programs for Academically Tallented High School Students" Dissertation Abstracts, Vol. 22 No. 5 (November, 1961), pp. 1459-1460.

ใหญ่จึงไม่ทองไขทองสมุก และในส่วนทองสมุกก็ไม่ได้ถูกจัดเป็นศูนย์รวมของวัสดุการสอนทั้งปวง และไม่เปิดบริการพิเศษแก่นักเรียน เช่นในเวลาเย็น วันหยุดหรือระหว่างปิดภาคเรียน จึงทำให้การไขทองสมุกมีขอบเขตจำกัดน้อยลงอีก ¹⁵

เมื่อปี ค.ศ. 1969 Zappo ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกฝนทักษะการอ่านในวิชาสังคมศึกษา กับสัมฤทธิ์ผลวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้น 7 โดยการจัดกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมแล้วดำเนินการสอนในหน่วยเดียวกัน ใช้แบบเรียนและวัสดุประกอบการสอนเหมือนกันหมด แต่ครูที่ไขสอนกลุ่มทดลองนั้นได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านเป็นพิเศษ ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูในกลุ่มทดลอง สามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในคาบเนื้อหาวิชาใดอย่างใด มากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม เพราะสามารถอ่านได้เร็ว ได้ปริมาณมาก ดังนั้นครูโรงเรียนมัธยมจึงอาจจะได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านควบ เพราะจะส่งผลสำเร็จไปสู่นักเรียนเช่นกัน ¹⁶

จะพิจารณาเห็นได้ว่า ผลการวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการไขหนังสืออ่านประกอบ โคนเน้นความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างมาก แบบเรียนเป็นเพียงแนวทางเพื่อการอ่านประกอบเท่านั้น และเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของไทย ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหากว้างมาก

¹⁵ Benet Curtis Mullen, "A Survey of Problem Practice and Conditions Affecting to Use of the Library in Instruction in North Central Association Schools in Missouri" Dissertation Abstracts, Vol. 28 No. 2 (August, 1967), p. 400 A.

¹⁶ Lena R. Lang Zappo, "The Relationship Between An In-Service Training Program of Social Studies Reading Skills and the Social Studies Achievement of Seventh Grade Students" Dissertation Abstracts, Vol. 29 No. 8 (February, 1969), p. 2460-A.

เช่นนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่าหนังสืออ่านประกอบจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสนับสนุน
ใ้กับการเรียนและการสอนบรรณวิทยุเป้าหมายไ้กายชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองจำนวน 70 เล่มที่หน่วย
ศึกษานิเทศก์ไ้ศกไ้คแนะนำแกไ้โรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษามาตรฐานของหนังสือภาษาไทยโดยทั่วไป ให้เป็นแนวทางแกไ้ผู้แต่งหนังสือ
และสำนักพิมพ์ในการปรับปรุงแกไ้ชคไ้ไป
3. เพื่อค้นหาขอเสนอแนะซึ่งจะเป็นแนวทางแกไ้ครู นักเรียน บรรณารักษ์และผู้สนใจทั่วไป
ในการเลือก และหรือเขียนหนังสืออ่านประกอบสำหรับวิชานี้

ขอบเขตของการวิจัย

- ก. งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจและรวบรวมรายชื่อหนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมือง
ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำเสนอให้เลือกช้ตามความสะดวกของแ้ละบุคคล
- ข. ทำการวิเคราะห์เฉพาะหนังสืออ่านประกอบที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา
(ปัจจุบันคือกรมสามัญศึกษา) ไ้แนะนำไว้เท่านั้น ¹⁷

สถานที่ทำการวิจัย เนื่องจากหนังสือที่จะนำมาวิเคราะห์นั้น เป็นหนังสือที่มีในคลัง
หนังสือและห้องสมุดทั่วไปทุกแห่ง สถานที่ทำการวิจัยจึงไ้คแก
ห้องสมุดต่างๆ

ความจำกัดของการวิจัย งานวิจัยนี้อาจจะไ้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรคือ

1. มีหนังสือที่มีค่าควรช้บางเล่มไม่ถูกนำมาวิเคราะห์ เพราะอยู่

¹⁷กรมวิสามัญศึกษา, บรรณานุกรมหนังสือสำหรับห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา
(พระนคร:โครงการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนมัธยมแบบประสม, 2514), หน้า 17 - 32.

นอกเหนือรายการที่หน่วยศึกษานิเทศก์ได้นำไว้

2. การพิจารณาคุณภาพของหนังสือ เป็นการลงความเห็นตามเกณฑ์แต่ละลำพังของผู้วิจัย เนื่องจากปัญหานี้ไม่สามารถใช้แบบสอบถามได้เพราะการไขหนังสือกระจายกันมาก
3. หนังสืออ่านประกอบส่วนใหญ่ ไม่ได้แข่งขันเพื่อใช้ประกอบวิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยตรง การคัดสรรคะแนนในบางประเด็นอาจจะคลาดเคลื่อนจากวัตถุประสงค์ของการ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัยนี้ จำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

ก. ประโยชน์ทางตรง ได้แก่

1. ช่วยให้อาจารย์และนักเรียน เลือกหนังสืออ่านใคร่ครวญเร็วมากขึ้น อันเป็นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น
2. อำนวยความสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการให้คำแนะนำและจัดหาหนังสืออ่านประกอบวิชาให้แก่ครูและนักเรียนที่สนใจ
3. เป็นประโยชน์แก่การจัดโปรแกรมการเรียน การสอนวิชาอื่นและวิชาอื่นๆในหมวดวิชาสังคมศึกษาคณะ

ข. ประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่

1. ส่งเสริมให้อาจารย์และนักเรียนรักการอ่าน หรือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอันมีพื้นฐานจากความสะดวกในการค้นคว้าเป็นปัจจัยสำคัญ
2. ขอเสนอแนะและหลักเกณฑ์ในการเลือกซื้อหนังสือที่ดี มีประโยชน์คุ้มค่าอันนั้นจะเป็นการช่วยประหยัดงบประมาณของห้องสมุดโรงเรียน และยัง เป็นประโยชน์ในการเลือกหนังสืออ่านประเภทอื่นด้วย
3. นักแต่งหนังสือและสำนักพิมพ์อาจนำเกณฑ์นี้ไปใช้ เป็นแนวทางในการผลิตหนังสือใหม่

4. ความรอบรู้ที่ไ้จากหนังสืออ่านประกอบ จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างฉลาด อันจะส่งผลถึงสังคมส่วนรวมด้วย

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

การวิจัยไ้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอน แบบเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยละเอียด
2. สัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่มคือ
 - 2.1 สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ฝ่ายมัธยม เพื่อศึกษาความต้องการใช้หนังสืออ่านประกอบของครู หลักการเลือกหนังสือ และความช่วยเหลือทางวิชาการที่ไ้จากไ้ให้แก่ครู
 - 2.2 สัมภาษณ์ครูสอนวิชาหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อทราบความคิดเห็น และเป็นแนวทางในการพิจารณาคัด เกณฑ์วิเคราะห์หนังสือ
3. สสำรวจและรวบรวมรายชื่อหนังสือที่สามารไ้ใช้จากห้องสมุดต่างๆ พึ่งนี้ บัดเนื้อหาในหลักสูตร เป็นหลักพิจารณา
4. ค้นคว้าลักษณะหนังสืออ่านประกอบที่ไ้โดยละเอียด จากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และหนังสือทางการศึกษา แลวนำมาตั้ง เกณฑ์ประมาณค่าหนังสืออ่านประกอบ
5. วิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบ เฉพาะที่หน่วยศึกษานิเทศก์ไ้ระบุไว้โดยไ้ให้คะแนนตาม เกณฑ์ แลวนำมาคิดเป็นร้อยละและหาค่าเฉลี่ย
6. นำเสนอเป็นรายการและตาราง พร้อมทั้งตีความหมายของข้อมูล

ความหมายของค่าต่างๆ

มัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญเท่านั้น ซึ่งใช้เวลาเรียน 2 ปี เรียกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5

แบบเรียน หมายถึงหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ เป็นแบบ เรียนวิชา

หน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ซึ่งมี 3 เล่มคือ

1. ประสาท หลักศิลา. แบบเรียนสังคมศึกษาวิชาหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ธนบุรี: สื่อการค้า, 2505.
2. วิชาการ, กรม. แบบเรียนสังคมศึกษาวิชาหน้าที่พลเมืองประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย. พระนคร: องค์การคานของครูสภา, 2514.
3. ศุภกิจ แถวผสม. หน้าที่พลเมืองประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2511.

หนังสืออ่านประกอบ

หมายถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติม¹⁸ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ หรือขยายความเนื้อหาที่ระบุไว้ในหลักสูตร ไม่ว่าจะสามารถใช้อ่านประกอบได้หมดทั้งเล่มหรือเพียงบางตอนก็ตาม

หน่วยศึกษานิเทศก์

หมายถึงหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ฝ่ายมัธยม ซึ่งก่อนจะยุบกรมวิสามัญศึกษามารวมกับกรมสามัญศึกษานั้น เรียกว่า หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา (รวมกรมเมื่อ ตุลาคม พ.ศ. 2515)

004364

¹⁸ กรมวิชาการ, ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา (พระนคร: หน่วยห้องสมุด - ศูนย์วิจัยการศึกษาศึกษา, 2508), หน้า 82.